

ЗДРАВΟΣЛОВИЕ

ВТОРАТА ГОДИНА.

Вече влизаме въ втората година на „Здравословие“ и ще се стараемъ да бъдемъ още по-полезни за нашите читатели и читателки, отъ колкото можяхме да бъдемъ въ първата; ще гледаме, казваме, тѣзи година да опишемъ и разяснимъ точните начини на природното лѣкуване, което освенъ че е най-целесъобразно, но е и най-полезно както и пристѣпно за всѣки едного, защото не си служи съ нѣкакви отровителни вещества и не обема никаква опасностъ за здравето, както е съ обикновенното лѣкуване.

Въ преминалата година доволно говорихме за магнетизма, като описахме и начина по който се върше, който е единъ отъ най-невинните начини, и чрезъ когото днесъ въ Европа се извършватъ чудесни лѣчения; тѣзи година ще продължаваме по него и ще се стараеме да го направимъ, до колкото е възможно, да стане и за у насъ достѣпенъ. Второ едно лѣкуване, което е сѣщо единъ отъ безвредните начини, е идротерапиата, то е лѣкуването чрезъ топла или студена вода; това лѣкуване е на дневенъ редъ въ Европа и Монаха Кнеппъ върше чудеса чрезъ него.

Водата е най-необходимото нѣщо, както за растениата, тѣй и за животните; безъ нея нищо не може да съществува. За това и Богъ я далъ тѣй изобилно. Споредъ по-високата си или по-ниска температура, тя дѣйствува разнообразно върху растителното развитие; тѣй сѣщо нейната разхладителностъ дѣйствува, споредъ обстоятелствата, разнообразно

върху човеческото недобро здравие: както положителния магнетизмъ се нейтрализира отъ отрицателния, тѣй и тукъ, въ време на болестъ, прохладителната вода нейтрализира огъня който съществува въ вътрѣшността на тѣлото, когато като извлича, намалява силата на злото; стига да се знае какъ и кога трѣба да се употрѣби тѣзъ прохладителна вода; туй е важното, което ще гледаме да разяснимъ на нашите читатели и читателки, щото да могатъ да се ползватъ въ даденъ единъ случай.

Разтриването или мачкането и то е едно невинно средство, не малко ползовито въ много дадени случаи. То, както и идротерапията, влизатъ подъ категориата на гимнастическия кръгъ. Както гимнастиката, т. е. упражнението, раздвижва тѣлесните части и ги обсилва въ службите имъ, тѣй и разтриването или мачкането на нѣкои тѣлесни части, ги засилва въ дѣйствиата имъ и ги прави здрави; подобно едно дѣйствие се указва и отъ студената вода върху повърхността на кожата. Тя, чрезъ тоническото дѣйствие на студенината си, прави кожата твърда (да не бѣде нежна) и засилва изпарението ѝ, което служи като чистилице на вътрѣшните непотрѣбни вече за тѣлото мръсотии.

Остава още да се развие и средството, върху което най-много са привикнали хората, то е употрѣблението на вътрѣшни нѣкои лѣкарства. Въ това отношение ние никакъ нѣма да препоръчаме лѣкарствата които обикновенно лѣкарите употрѣбаватъ, понеже между тѣхъ повечето са отровителни и много щети самите лѣкари, на мѣсто да излѣкуватъ болния, се случва, та го отравятъ; колко повече това може да стане между хора които нѣматъ никаква опитностъ. Ако и да посочимъ, въ нѣкои случаи, на такива лѣкарства, то тѣ ще бѣдатъ съвършено безъ никаква отровителна сила, лѣкарства тѣй да кажемъ, домашни и невинни.

Тѣзъ, които ще препоръчаме за вътрѣшно у-

потрѣбление, сж омеопатическите лѣкарства, на които дозата е тѣй малка, почти въображаема, щото не може да има никога опасностъ отъ отравяне. Тѣ са тѣй безвредни, щото ако не ползватъ, никога не може да повредатъ, щомъ дѣйствието имъ престане. По тѣзъ само малка доза лѣкарите изобщо ги презиратъ, като казватъ: „какво може да направи подобно едно тѣй малко нѣщо въ човеческия организмъ!“ Малкия камжкъ пребрѣща колата, казва по-словицата. Малките нѣща, ще кажемъ ние, са които извършватъ голѣмите.

Дѣйствително, омеопатическите лѣкарства са малки, едно нищо-нѣщо; при сичко туй, тѣхното дѣйствие е голѣмо и отлично. При даденъ единъ случай на болестъ, когато лѣкарството е добръ сполучено и е подобно, въ два часа разстояние болния се изменява явно кжмъ една добра посока. Тѣ иматъ още преимущество да бждатъ достѣпни за всѣкиго, особено за дѣтцата, които тѣй трудно зематъ сѣкакжвъ лѣкъ. Днесъ омеопатиата е разпржсната навредъ по Европа; особено Американците я употребяватъ повече отъ другите. Нахождатъ се даже застрахователни дружества, които застраховатъ съ по-износна цена човека, ако той се лѣкува омеопатически презъ срока на застрахуването. Съ една дума омеопатиата е тѣзи наука която лѣкува болестите по единъ *приятенъ, бжрзъ и траенъ* начинъ, по едно такова средство, на което лѣкарствата са предварително опредѣлени по единъ особенъ способъ.

Безъ да се простираме повече върху сжщността на омеопатиата, ще изложимъ горѣ-долу основите върху които тя почива, заети отъ единъ лѣкаръ списателъ на име А. Гуйардъ:

I.

„Живота е следствие на една непрестанна сила произходяща отъ едно дѣйствуиуще динамическо начало, назоваемо *жизнена сила*. Нормалното и хармо-

ническото положение на тая сила съставлява доброто здравие; коги несжгласието и нейното неравновесие, произвежда болестта.

II.

„За да се съхрани органическата хармония, жизнената сила постоянно противодѣйствува, въ едно непосредствено направление, противъ всѣко измѣнение, отъ каквото естество и да бѣде то, което се стреми да побърка редовността ѝ. Тѣзи реакция, специална за едните живущи същества, се именува *жизнена реакция*.

По този законъ на реакцията е, дѣто една ръка, втопена въ студена вода, става по-топла, като се изваде, и бива толкова по-топла, колкото водата е била по-студена; при едно силно упражнение подиръ топлината, наследватъ студени тръпки; виното, което дава сила изъ начало, разслабва послѣ; кафето, което изъ начало ни държи бодри и стрѣснати, изъ послѣ, чрезъ второто си реакционно дѣйствие, ни прави мекушави и наклонни къмъ сънъ.

III.

„Болестта, като не е освенъ едно изменение на нашето нормално положение, положение което се отнася до чувствата и до дѣйствиата ни, трѣба по необходимостъ, както здравieto, да се появи чрезъ единъ редъ признаци: тѣзи признаци са едничката възможна и здрава основа на диагностиката.

IV.

„Омеопатиата не издирва, ни ближните причини, ни вътрѣшната същностъ на болестите, пристѣпни на самото Бога, но тя особно внимава въ предразполагателните и породителни причини, които са необходими за диагностиката. Предразполагателната причина е това разположение, особно за нѣкои тѣлосложения, при което може да се добие болестъ отъ ед-

на случайно дадена причина, която (случайната причина) може да бѣде безъ дѣйствие върху други тѣлосложения, поставени подъ други условия. Породителните причини са тѣзи на които непосредствено то дѣйствие върху тѣлосложението, поражда развитието на болестта, както: топлината, студенината, заразителните вируси, душевните сжтржсения, затруднителното движение на токовете, и прч.

V.

„Когато лѣкаря познае породителните и предразполагателните причини, и когато той направи единъ точенъ сборъ на сичките вжтрѣшни и вжнкашни признаци, той вече знае всичко, което може човекъ да узнае за една болестъ; той вече има едно пжлно изложение, единъ точенъ образъ; понеже една болестъ изъ цѣло се сжстои въ причините си и въ признаците си.

„Отъ туй следва, че, ако лѣкаря е направилъ да изчезнатъ сичките болезнави причини, то той е излѣкувалъ болестта.

VI.

„Жизненото начало, което вжодушевява цѣлия организмъ, като е сжщественно едно, жизнената сила не може да бѣде частно повредена, ни пжкъ да има частна болестъ. Тжй, една каква-годѣ болестъ се отнася до цѣлия организмъ: това което проумѣватъ нѣкои подъ думата мѣстно страдание, не е въ омеопатиата освенъ единъ признакъ отъ общата зараза.

VII.

„Освенъ нѣкои епидемически и заразителни болести, сѣкога подобни на себе си, които се лѣкуватъ чрезъ *общи и неизменяеми* специфически лѣкарства, като скарлагината, загжрлицата, крастата, сифилиса, сичките други болести носятъ, всѣка една, отдѣленъ образъ и изискватъ едно отдѣлно специално лѣчение.

VIII.

„Каквито и да са болестите, като са едно динамическо разстройство на организма, тѣ не могатъ да бждатъ унищожени, освенъ чрезъ сили достойни да изменятъ сжщо динамически човеческото тѣло.

IX.

„Въ нормално и ненормално положение, лѣкарствата произвеждатъ въ организма еднакви изменения; тѣй щото, лѣчителното свойство, което лѣкува болния човекъ, е еднакво съ това, което произвежда болезнавите признаци въ здравия човекъ. Съ други думи, лѣкарствата иматъ върху здравия човекъ и върху болния единъ и сжщъ начинъ на дѣйствие; разликата въ следствието на тѣзи два случая зависи единствено отъ разликата на предмѣта който ще се изменява.

X.

„За да могатъ лѣкарствата да лѣкуватъ, тѣ трѣба да иматъ една по-силна изменителна сила отъ тѣзи на болестта: това именно се случва. Болестите нѣматъ освенъ една опредѣлена, относителна сила за разстройството равновесието въ организма. Напримѣръ, заразителните болести не докосватъ много хора, коги лѣчителните свойства дѣйствуватъ по единъ независимъ, постояненъ и еднакъвъ начинъ, безъ разлика, върху сичките.

XI.

„Дѣйствиата на лѣковете са *противни* или *подобни* съ тѣзи на болестта, или *различни* отъ нея; само тѣзи три възможни начина на дѣйствие има въ лѣчителните вещества. Опита е който рѣшава, кои отъ тѣзи дѣйствия трѣба да бждатъ употребени противъ болестта; а опита е доказалъ: *подобните*.

„Логиката сжщо казва: *подобните*.

„Споредъ върното начало на жизнените реакции,

ако първото дѣйствие (лѣкарственото) е *противно* на болестта, второто дѣйствие или реактивното (жизненото) ще подѣйствува въ направлението на болестта и по необходимостъ ще засили признаците вмѣсто да ги унищожи.

„Ако лѣчителното дѣйствие е *различно*, то напада болестта косвенно, като възбужда нови страда- ния върху други нѣкои части на тѣлото; жизнената сила, изнемощена отъ безполезни реакции противъ лѣкарството, ще остане вече безъ сила противъ самата болестъ; и ако случайно болестта се намали или престане въ продължение на първото дѣйствие, тя се появява малко по-сетнѣ съ една по-голяма сила.

„Но ако признаците на лѣкарството са *подобни* съ тѣзи на болестта, тѣ завладяватъ страдателните части отъ нея и я нападатъ направо. Тогава органи- ческата реакция, изкуствено възбудена чрезъ лѣ- чителното дѣйствие, отива направо противъ болест- та, унищожава я и утвърдява здравиего чрезъ рав- новесието на тѣлесната хармония.

„Следователно *подобните* са истинските про- тивни.

XII.

„Лѣчителната сила на лѣкарствата, следовател- но, изцѣло почива: 1-о върху самовластната разстро- ителна сила противъ нормалния редъ на жизнената сила; 2-о върху подобиего на тѣхните признаци съ тѣзи на болестта.

XIII.

„Лѣчителния законъ на омеопатиата може да се изрече чрезъ тѣзи обща формула: *по силата на жизне- ното единство, двѣ динамически страдания подобни по родъ, но различни по свойство и по степенъ на енергия, не могатъ да съществуваатъ едновременно въ организма; по-силното унищожава по-слабото.*

XIV.

„Истинските лѣчителни свойства на лѣкарствата, тѣхните отличителни дѣйствиа върху човеческиа организмъ не може да се извлѣкатъ отъ опита върху боленъ човекъ или върху животни; омеопатиата въ това отношение прибѣгва единствено до опити върху здравъ човекъ, едничкиа вѣренъ начинъ, който ще ни даде задоволителни следствия.

XV.

„Въ опитването лѣкарствата, както и въ лѣкуването болестите, омеопатиата употребява най-чисти вещества безъ никакъвъ примесъ.

XVI.

„Въ омеопатиата, диагностиката е най-главното специално нѣщо, къмъ което лѣкаря съвестно трѣбва да внимава. Той не само се обръща къмъ своите физиологически, анатомически и патологически познания, къмъ узнаването кой или кои органи са болни, но той още зема подъ внимание и по-прежните болести на болния и тѣзи, които може да е наследилъ; той изуча какво лѣчение е следвалъ по преди, какви са били породителните причини, какъвъ животъ е водилъ болния, какво му е тѣлосложението, характера; той го разпитва още, *отъ главата до краката*, какво чувствува по разните части на тѣлото си, за да се увѣри отъ самия боленъ за неговото положение; по тѣнко той забелѣзва сичко което му казва болния и това което той частно намира, особено моралните признаци; сичките тѣзи признаци той ги повтаря на болния за да се увѣри, че нищо не се е пропуснало, и свършва като узнае, че има сичките данни на болестта.

XVII.

„Послѣ лѣкаря търси въ книгата на лѣкарствата (*la matière médicale*) такова лѣкарство, на което приз-

наците да са подобни съ тѣзи на болеста, то. е. *омеопатическото* лѣкарство.

XVIII.

„Но не е достатъчно да се изнамѣри само омеопатическото лѣкарство, трѣба още да се знае **като** въ каква доза то да се употрѣби; това остава вече на опита да научи лѣкаря.

„Най-напредъ, здравия разумъ показва, че лѣкарства които дѣйствуватъ въ направление на болестта, чрезъ първото си дѣйствие, не трѣба да се даватъ въ голѣма доза, но само въ доза такава, която да е достатъчна за да произведе реакцията на жизнената сила.

XIX.

„Опита ни учи че омеопатическите лѣкарства подъ една най-слаба аллопатическа доза, то. е. една цѣла капка отъ водните, $\frac{1}{2}$ или $\frac{1}{4}$ жито отъ твърдите, се явяватъ още често подъ едно твърдѣ силно дѣйствие и ставатъ причина щото болестта да се усили. Следователно трѣба дозата да се намали още.

„Тжй, отъ намаление на намаление, Ханеманъ достигна до тридесетото разложение (dilution), то. е. десетмилионната частъ отъ лѣкарството което има тѣжестъ едно жито, безъ лѣкарствата на много лица да не могатъ да произведатъ една достатъчна реакция върху организма.

XX.

„Отъ малкостта на дозата и отъ началото на жизнените реакции, по необходимостъ произхождатъ омеопатическия режимъ и омеопатическата игиена, на които предписанието се състои въ тѣзи нѣколко реда:

„Избѣгвайте отъ да земате други лѣкарства, които може да повредятъ даже и унищожатъ съвършено дѣйствието на омеопатическото лѣкарство; тжй

сжщо, отбѣгвайте отъ нѣща, които може да причинятъ слабостъ на жизнените реакции; пазете се отъ сѣкакви прекалени нѣща, особено отъ силни морални сжтржсения; употреблявайте храна укрепителна и лесносмилателна; упражнявайте си сичките други жизнени служби по единъ най-простъ и най-сжобразенъ съ природата начинъ.

„Тжй, витализма, чистиа опитъ, симптоматологията, подобиеото и единството на лѣкарството, малките дози, съ една игиена и единъ режимъ сжвжршенно сгодни: тѣзи са, вкратцѣ, основите на омеопатиата“.

По туй кратко изложение, виевидите, уважаеми читатели и читателки, че нашиа начинъ на лѣкуване е единъ отъ най-природните, понеже той има за основа природните закони; той не може да бжде вреденъ, а безполезенъ ще бжде само ако се употребѣи невнимателно. Ние ще се стараеме да го изложимъ тжй, дѣто да бжде за сѣкиго достжпенъ и полезенъ въ сѣко едно отношение. Тжй, ние препоржчваме „здравословието“ на сички тѣзи, които желаятъ да бждатъ полезни за здравиеото на себе си и на другите, а особено на поповете и на учителите по селата, които могатъ да се ползуватъ отъ тжзи наука морално и материално между другите дѣто не умѣятъ да четатъ.

ПРАКТИЧЕСКИ НАСТАВЛЕНИЯ

Противъ завладениеото (obsession), подбуждениеото (impulsion) и халуцинацията.

Завладениеото е едно особно положение на волята, която е слаба и изменена.

Завладения боленъ се безпокои отъ идеи, много или малко чудесни, които той не може да изгони.

Церквата приема, че завладението става чрезъ диавола, който, безъ да обсебва болния, то. е. безъ да е въ него, го кара да дѣйствува. Спиритите приематъ сжщо, че то е следствие на духовете.

Умственната патология почти сѣкога отбелѣзва завладението подъ думата *подбуждение*. Ето като какъвъ е неговия механизъмъ: Сичките инстинктивни дѣйствия на мозака подбуждатъ въ нази едно особно по-живо положение отъ сѣко друго дѣйствие което ни кара непосредствено да дѣйствуваме. Това дѣйствие се именува *наклонностъ*. Когато една наклонностъ е преувеличена, тѣй дѣто да произведе дѣйствия, които не трѣбва да се извършватъ, тя се именува *подбуждение*. Подбуждението или завладението, е следователно една сила, която тика човека да извърше нѣкакви си особни работи или укорителни нѣща, безъ да е той въ лудничаво положение, та да не може да преценява, туй което върше, безъ обаче, неговата воля, да е достаточна силна за да не го извърше.

Да се разумѣе като какво нѣщо е *халуцинацията*, необходимо е да се знае, че чувствуванието се раздѣля на впечатление, предаване и възприемане. Халуцинацията е едно смущение въ службата на нѣкое отъ мозачните орждия, което обикновенно приема впечатления; смущението, е такова, че туй орждие, безъ да има впечатление, ни предаване, се намира въ едно ненормално раздражително състояние, отъ което произлиза точно и сжвършено чувство. Друго-яче казано, чуватъ се, виждатъ се, чувтватъ се нѣща, които не сжществуватъ въ дѣйствителностъ.

Най-обикновенните халуцинации са тѣзи на ушите, на очите, на вкуса, на носа и на ржцете.

Тѣзи страдания по нѣкоги биватъ идиопатически, т. е., че тѣ сжществуватъ отъ само себе си, безъ да са следствие на друга болестъ; често тѣ биватъ симптоматически на едно болно орждие.

Медицината нѣма почти нищо съ което да може да спомогне. Изобщо, тѣзи страдания се лѣкуватъ твърдѣ лесно чрезъ магнетизма. Достатъчно е, особено за завладението и подбуждението, да се даде на волята една достатъчна енергия за да противостои на изкушението. Ето като какъ трѣба да се постѣпи:

Человеческиа магнетизмъ. — Волята или щѣнието се нахожда въ средата на челото, подъ линиата, която образуватъ космите на главата. Като поставимъ единъ прѣстъ на дѣсната си рѣка върху този центръ, той се разбужда и волята става по силна, самостоятелна. Като се извършва тѣзи проста операция единъ или нѣколко пѣтя презъ деня, въ продължение на едно време отъ 5 до 15 минути, може да достигнемъ твърдѣ скоро да усилимъ достатъчно волята на болния, тѣй, дѣто той да може да запази влианието надъ себе си. Може сѣщо да се постави длѣнта на дѣсната рѣка върху челото, а на лѣвата, върху тила отзадъ; но дѣйствието на първия начинъ е по силно. Освенъ това ползата е значителна, ако се дѣйствува върху волята. Засѣданието се свършва съ паси и провлѣкателни разтривания съ дѣсната рѣка върху грабнашката костъ, отъ главата до долу.

За халуцинацията се дѣйствува сѣщо върху волята, но особено трѣба да обѣрнемъ внимание върху разните части на мозака, като употребимъ двѣте си рѣце, съ които, едно подиръ друго, ту да раздразнуваме, ту да окротяваме едни и сѣщи части.

Въ тѣзи разни случаи, внушението, добръ извършено, може да бѣде до нейдѣ ползовито.

Самомагнетизацията. — Болния може да упражни едно твърдѣ силно дѣйствие върху себе си, особено ако физическото му здравие е въ добро равновесие.

За да противостои, до колкото е възможно, противъ подбуждениата и халуцинациите, трѣба да тури прѣста на дѣсната си рѣка, както казахме, върху челото си, дѣто е сѣдалището на волята. Мо-

же сжщо двѣте длжнти на ржцете си да ги постави вжрху мозака, дѣсната вжрху челото, лѣвата вжрху врата, послѣ вжрху двѣте страни на мозака, като обжрне пржстите си кжмъ вжрха на главата. Денемъ, когато нѣкоя идея заподирѣ болниа, дѣсниа пржстъ поставенъ вжрху челото, я ослабнява; като го поджржи повече, премахва я и унищожава.

Второстепенни средства. — Магнетисани за пиене нѣща; разтриване, миене, припарки вжрху главата съ магнетисана вода. Редовно упражнение развлѣчително, занятие, особено да направлява мисжлта си кжмъ нѣкоя опредѣлена работа, която да е повече занимателна отъ колкото отекчителна. Да се избѣгватъ тревогите и неудоволствиата. Сутрина и вечеръ студени изпромивания; въ нужда и идротерапиата. Болниа да бжде сѣкога разслабенъ, но никога чрезъ силни разслабителни.

Лѣчителни примѣри. — Въ много болести, особено въ силни случаи, се забелжватъ халуцинации и нѣкои явления които обематъ признаци отъ завладение и подбуждение. Подъ магнетическото дѣйствиe, тѣзи явления изчезватъ твжрдѣ скоро, даже преди болестта да се измени значително. Това ни показва достатъчно, че туй дѣйствиe може да бжде отъ една голѣма помощъ въ случаите дѣто тѣзи явления сжставляватъ самите главни признаци. Ето нѣколко примѣра.

I. — Въ магнетическиа журналъ, Г. Боро дава отчетъ за единъ твжрдѣ лиубопитенъ случай, за едно излѣкуване въ 40 дни. Касае се за единъ человекъ, който внезапно станалъ мжлчеливъ и меланхоликъ. На това положение, запоследвало друго, което се сжстояло въ едно нервическо движение, и болниа, който вѣрвалъ че е магјосанъ, пѣялъ вжпрѣки волята си цѣли дни и ноци. Той не се спиралъ освенъ като му се изчерпѣли силите; щомъ силите му си дойдѣли пакъ, нервическото движение се появявало

и изново той начинавалъ да пѣе до схвѣршенно изчерпване.

II. — Докторъ Шарпигонъ пубкикува въ Іунионъ Магнетикъ, следуиуѣиа отчетъ:

„Г-жа Х. . . . живѣе съ майка си и съ една слугиня въ село. Отъ 15 години насамъ, тя все мисли че я преследватъ тайно двама попа. Тя чува, по нѣкога и денемъ, почти сѣка нощъ, удари, въздишания, духания въ стаята си; нѣкой вика и ѣ бжрка часовника. Тя не може да прочете нѣколко реда, безъ мислѣта ѣ да се не спре; тя не може да види нѣкой свѣщеникъ, безъ да не потрепере. *Споредъ нея*, причината на това завладение е въ жестокото желаніе на единъ попъ; той ѣ благословилъ много нѣща, които тя носѣла и които били подложени подъ едно тайно влианіе отъ този попъ. Тая госпожа претендира, че тѣзи идеи били потвърдени отъ свѣщеници, при които тя се е схвѣтвала и които са я увѣрили, че такива влианіа били възможни; тѣ я схвѣтвали да употреби религиозни нѣкои нѣща; но тѣзи вмѣсто да я улѣчатъ, са я утегчили и сплашили повече относително поповете. Тя избѣгвала мѣстата въ които можела да срѣщне попове, погледа само на които ѣ произвеждали залисъ и увеличѣние, за нѣколко дни, силата на глѣчките, които тя чуваше.

„Отъ една година насамъ, тѣзи странни нередовности се усилиха и здравіето ѣ се побжрка. Страхъ е непрекжснатъ, сжнѣ е твжрдѣ лекъ и безпокоителенъ, главоболіе, особено въ челото, жажда съ лиута гореѣина по членовѣте, намалѣние охотата, треперане въ вжтрѣшните части на тѣлото, отвращѣние да се движи.

„На 1865 презъ Августа, тжзъ госпожа ме повика и помоли да я освобода отъ тѣзи безпокоителни нѣща, които са следствие на тайни нѣкои влианіа. Тя казва, че знае, какво магнетизма има тая сила, само че се бои да не би да не мога да надвиа неприателите ѣ, които послѣ да се обжрнатъ и противъ

мене. Азъ я увѣрихъ въ това отношение, като ѝ обещахъ да я отърва и да ѝ възстановя здравието, понеже азъ и другъ пѣтъ сжмъ лѣкувалъ подобни нѣща.

„На 5 Августа. Магнетизация отъ 20 минути. Отмалчаване съ приспиване, стеснение подъ лъжичката. Главоболито се премѣсти, отъ челото отиде въ тила на главата. Азъ взѣхъ предмѣтите които тя ми представи и отъ които произхождатъ ударите. Нощта била по-добра, но удари пакъ имало отъ една кутия, която била близо къмъ кревата.

„На 6 Августа. Магнетизация, внушение презъ хипнотическия периодъ, че тя е освободена..... Подиръ засѣданието главоболито изчезва и изобщо душевното положение стана кротко.

„На 7, 8 Августа. Сжщите Магнетизации. Ударите не се появиха вече.

„На 9 Августа. Болната казва да е оздравила, тя го сжзнава и казва, че азъ сжмъ стнѣлъ отъ главата ѝ като едно було, което покривало мисълта ѝ. Тя взе да чете книги, които не бѣха погледнати отъ три години насамъ.

„На 12.— Магнетизация. Сжщо—подобрение.

„На 14.— Случило се презъ нощта внезапно разбуждане, произведено отъ едно усещане, което госпожа Х.... сравнява на една птица която, нахоляща се подъ завивката, изхвържнала навънъ; оплашена отъ това сжбитие, тя оставила леглото си и отишла въ стаята на майка си.

„На 16-18 Августа. Излѣчението става коренно. Магнетизации; Госпожа Х.... сжзнава веќе че причината на тѣзи глѣчки и чувствавания е сама тя; при всичко туй, тя се страхува още отъ поповете.

„На 20 Августа. Магнетизация. Нищо не се явява, коравината, дѣятелността, здравието са осигурени. Госпожа Х.... отива въ черква и се завржща безъ никакво смущение.

„На 28 Августа. Лѣкуването престава. Госпожа Х..... е твърдѣ добръ въ всѣко отношение.

„Ето едно наблѣудение, което много религиозни, философически или физиологически поучения ще искатъ да изтълкуватъ; само човѣческата наука дава тълкуването.“

III. — *Въ своите изуки върху виталическата и анимическа медицина*, сѣщия писателъ разказва петъ случая, отъ преувеличени наклонности, подбуждения и халуцинации. Ето единъ отъ тѣзи случаи:

„Една 40 годишна госпожица, която живѣла съ една своя роднина наедно, се разтѣжила за нейното отсъствие, и била принудена да стане помощница на главната управителка въ една фабрика.

„Тя била съ приятенъ но страхливъ характеръ, и съ добро здравие; редовна въ сѣко отношение, само по нѣкога ѝ се случватъ болки въ желудока, които иматъ истерическо свойство. Подиръ нѣколко месеца, тя начинава да мисли че я ненавиждатъ, че работниците момичета я преследватъ и иматъ недобри намѣревания къмъ нея; тя ги чува първомъ нощемъ, сетнѣ и денемъ, да я нападатъ и заплашватъ вредъ. Здравиято ѝ се побърква, пищеварителните орѣдия са смутени и тя варди стаята си; безсѣние я напада, заплашванията и нападенията я преследватъ всѣкога въ уединената ѝ стая. Като се допитаха отъ мене, азъ предписахъ да не ходи вече въ фабриката, да ходи да се разхожда, да се забавлява и да пази една тоническа диета. Тозъ редъ, пазенъ единъ месецъ, не произведе никакво подобрене! Болната изсѣхна и вече постоянно въ стаята си стои и повечето на легло; тя намира голѣми мъчнотии въ ѣденето. Азъ начнахъ да мисля да употребя магнетизма и една сутрина, като стоѣше тя замислена върху стола си, азъ положихъ прѣстите си върху челото ѝ; тя си затвори очите и приличаше да спи. Десетъ минути изминаха, азъ я разбудямъ, като я увѣрявамъ, че тя вече е избавена отъ болестта си.

„Незабавно физиономията ѝ се промени: засмѣ се, проговори и се зарадва. На утрешния день г-ца А. бѣше весела и много по-спокойна, по малко чувала гласовете, още яла и спала. Азъ продължавахъ деветъ пѣти тѣзи силна и точна магнетизация и Г-ца А. . . . се поправи сжвършено, щото да може да си заеме работата въ фабриката.

IV.— Въ практиката си азъ излѣчихъ и подобрихъ много ненадѣйни случаи отъ тѣзи болести. Единъ примѣръ само ще разкажа:

Една млада госпожа, която не ми позволява да ѝ публикувамъ името, дохожда, презъ Януари 1891 година, да се сжветва върху една случка твърдѣ странна, отъ която тя страда отъ 14 години насамъ.

Интелигентна и много развита физически и морално, когато ѝ се явили за прѣвъ пѣтъ месечините, на 12 години, тя се уплашила тѣй силно, дѣто се появили истерически признаци. Въ продължение на нѣколко месеци, истерическите признаци изчезнали и физическото здравие се поправило сжвършено. Отъ този часъ тя начнала да страда морално. Като станала разположена вече на страха, отъ най-малкото нѣщо тя се стрѣскала, тѣй щото ѝ се струвало че постоянно нѣкой я заплашвалъ. Този страхъ билъ почти постояненъ, но благодарение на разсѣдока ѝ, който ѝ показвалъ, че това не е друго освѣнъ плодъ на нейното въображение, тя се спогаждала съ него колко-годѣ добрѣ. На 20 години тя се омѣжва за единъ младъ момъкъ, който я убожавалъ; сичко предизвѣствявало на младите едно благополучно бждѣще. Страшните впечатления отпаднали доволно отъ силата си въ това сладко време, но една непредвидена случка, на която следствието било едно помѣтане, ги умножило на скоро въ доволно голѣма степенъ. Тя си въображаваше да има постоянно на около си невидими сжщества, които я караха да върше противъ волята си. Подъ това влиание, тя крадѣше, въ голѣми магазини, нѣща безъ никаква цена,

ходѣше и правѣше пѣтешествия безъ никаква цель, оставаше цѣли дни безъ да ѣде, ни да пие и проч., даже бѣше наклонна къмъ самоубийство. При сичките тѣзи признаци, тя бѣше постоянно подъ едно страхливо настроение, което отъ день на день се увеличаваше. Незабавно тя почна да чува гласове, да вижда грозни фантоми, които я заплашваха; при сичко че знаѣше добръ, че това не е освенъ халуцинации и че нищо не оправдава обикновенните ѣ страхове, тя нѣмаше твърда воля, която да я насърчи и укроти. Физическото ѣ здравие малко по малко се разваляше; тя изгуби сжня си, охотата си; имаше главоболие, болки по стомаха, нервически признаци отъ сѣкакъвъ видъ.

Това положение бѣше отъ шестъ години насамъ. Изсжхнала и отслабнала твърдѣ много, съ дивъ погледъ и блѣденъ цвѣтъ, тя бѣше пригърбена, като единъ старъ дѣдо, и едвамъ се влачаше. Подиръ едно разнообразно лѣкуване, дохождатъ най-сетнѣ да се сжветватъ и отъ мене. Като изслушахъ историята ѣ, азъ я разгледахъ добръ и внимателно и проумѣхъ че тя може да се подобри. Незабавно тя се подложе подъ магнетическо лѣкуване. Отъ първите засѣдания още охотата и сжня се подобриха, халуцинациите станаха по рѣдки, и тя можаше да противостои на възбуждениата, които я правѣха да извършва нѣща, що тя неудобряваше. Въ продължение на единъ месецъ катадневно лѣкуване, физическото ѣ здравие се поправи сжвършено и моралното се подобри значително. Засѣданията се продължаваха ката два дена, а по-сетнѣ, презъ три и четири дена; въ три месеца разстояние нейното положение се уравновеси, дѣто да може да прекъса лѣкуването. Тя бѣше на пълно оздравила, понеже вече не досещаше никакво лошо настроение; страховите възбуждания и впечатления, както и халуцинациите, които ѣ правѣха живота неносенъ, изчезнаха сжвършено.

МАТЕРИАЛНАТА ТЪЖКОСТЪ

(Отъ Дурвила).

„Преди се мислѣше, казва той, че физическите сили, а особено свѣтлината, топлината, електриката, магнитския магнетизмъ, са били толкова отдѣлни сили съ отдѣлно сѣществувание. Но забелѣжваше се въ дѣйствието на тѣзи сили, или по добръ да кажемъ, на тѣзи дѣйци, едновременни дѣйствиа, които не можаха да бѣдатъ чисто случайни; отъ тогива се увѣриха че тѣ иматъ помежду си сродни свръски и твърдѣ близки произхождения, понеже присѣтствието на единия отъ тѣхъ, въ дадени нѣкои сѣстояния, е достатъчно да породи единъ или повече други. Тѣй, електриката произвежда движението, топлината, свѣтлината, магнитския магнетизмъ, химическите разложения. Топлината произвежда свѣтлината и електрическите течения, посредствомъ които се придобива магнетисването. Свѣтлината, въ разните си свойствени качества, ни представлява цвѣтовете, въ които забелѣжваме топлородни и химически зари (лъчи).

„Да се изтълкува дѣйствието на тѣзи разни дѣйци, прибѣгва се до предположението на етира.

„Какво нѣщо е етира? — Етира е една *течностъ* или единъ *токъ* който обема цѣлия свѣтъ, още сѣременно се вмѣча въ сичките празни мѣста които сѣществуватъ между молекулите на тѣлата и на вредъ дѣто грубата материя не може да се втикне. Той представлява материята подъ едно такова тѣжко сѣстояние, дѣто едва ли може да се помисли.

„Да може да се разумѣ неговото дѣйствие, необходимо е да се постанови едно сравнение: — Когато, подъ дѣйствието на удара, едно тѣло произведе единъ гласъ, то е въодушевлено изъ цѣло отъ едно бързо трептливо движение, което може почти сѣкога да се потвърди чрезъ прямо наблѣудение. Това движение се раздава на околния въздухъ подъ видъ на вълни, които пристигатъ до нашия мозакъ, чрезъ

слуховите нерви. Подъ едно подобно състояние се намира и едно свѣтливо, топло, електрисано или магнетисано тѣло. То не трепти цѣло, но всѣкъ отъ неговите атоми извършва едно трептливо движение тамъ дѣто е. Тѣзи трептения, които нашите чувства немогатъ да схванатъ на право, са много по-малки и значително по-бързи отъ тѣзи на гласните тѣла. Тѣ се съобщаватъ съ околността и се раздаватъ също чрезъ вълни. Вѣздуха и другите газове, които ни окръжаватъ, като са съставени отъ атоми които иматъ тежестъ, не могатъ да предадатъ до толкова слаби движения. Посредника на тѣзи трептения е именно етира, който самъ влиза въ трептение.

„Въ застойчиво едно положение или въ *равновесие*, нищо не показва че едно тѣло има такъва или онакъва отъ тѣзи дѣйци, понеже това тѣло е напоено отъ колко-годѣ етирическо количество, което е нормално и сѣкога еднакво за едно и също тѣло. Но, ако, чрезъ едно какво-годѣ средство, това равновесие се развали, разваля се също и привлѣкателната сила която държи въ сношение и равновесие етирическите молекули съ материалните на тѣлото, и трептливите движения се произвеждатъ; споредъ тѣхния разпространителенъ начинъ и тѣхната бързина, тѣзи трептения произвеждатъ топлината, свѣтлината, електричеството, магнетизма и прч..

„Физиците са съгласни върху тѣзи начала; вѣроятно никой днесъ не иска вече да тълкува дѣйствието на тѣзи дѣятелни сили изкліучително чрезъ старата теория на изхождението. Но това, което тѣ не знаятъ, е, че при звуковите, топликавите, свѣтликите, електрическите трептения, съществуватъ и други, които произвеждатъ единъ другъ дѣятелъ. Този дѣятелъ е *физиологическия магнетизмъ*, когото чувстваме върху нашето тѣло, безъ обаче неговото съществуване да се досеща отъ магнетическата игла. Това е човеческия магнетизмъ.

„Но магнетизаторите ще ме обвинятъ, дѣто съ-

вършено се отделямъ отъ понятията, които тѣ приематъ като достаточни доказани истини. Нагледно се вижда, че азъ не приемамъ съществуването на една особна сила въ човеческото тѣло, която тѣ назоваватъ магнетическа течностъ. Това не е нищо. Освенъ туй, думата течностъ е тукъ дума безъ никаква смисълъ, едно условно изражение. Официалната наука не приема вече съществуването на една течностъ за всѣки природенъ дѣятелъ, но думата като ѝ е още необходима, особено за тълкуването на електрическите явления, задържана е отъ научния езикъ. Ако, въ точната смисълъ на думата, не съществува особна течностъ за всѣки дѣятелъ, т. е. за всѣки трептливъ етирически начинъ, явно е, че едно видоизменение, едно положително състояние на етирическата течностъ, се произвежда при всѣко преобразование; и че, споредъ случаите, безъ никаква научна измама, може да се употрѣбятъ качественните названия: *свѣтликава течностъ*, *топликава течностъ*, *електрическа или магнетическа течностъ*; по този начинъ, древните теории за магнетизма и последните научни опредѣления се съгласяватъ.

Медицината често се изменява

Шаривари подъ това заглавие, публикува единъ развлѣчителенъ членъ на когото съдържанието не е далечъ отъ истината.

„Единъ боленъ, който досещалъ по нѣкога нѣкакви си болки, отива да се съветва при единъ лѣкаръ. При едно добро и редовно прислушване и разглеждане, лѣкаря си съставилъ мнѣние, че болния има диабетическа болестъ, възъ основа на което и го подлага подъ една твърдѣ строга диета: храна безъ брашнени и захарни нѣща и никакво водно пиене освенъ лѣковете. Подъ тая диета болния не отива по-добрѣ, — напротивъ. Тогава болния се от-

правя до нѣкого си прочутъ докторъ Z . . . , който незабавно пита: „кой е тозъ глупакъ, който ви е гледалъ?—Напротивъ, трѣба да пиете много за да разложите киселините,“ казва той. Болния захваща да пие колкото може, но при сичко туй, той отъ день на день явно отива на по-злѣ. Болния се отнася до другъ единъ прочутъ докторъ, който го настанява да си изпромива стомаха; послѣ се отнася до единъ четвърти докторъ, който се произнесълъ че единия му бжбрекъ билъ измѣстенъ; до единъ пети, — който казалъ, че има тимпанитъ; сичките му предписвали разнообразни лѣкове, които той все преглъщаль, безъ обаче да види нѣкаква полза; отнася се до единъ шести, седми, осми, девети и десети, отъ които всѣкъ го изпрацаль въ разнообразни минерални бани, като въ Ексъ, Виши, Бурбуль и проч. Отъ това число нататкъ той вече не държалъ смѣтка на лѣкарите които изреждалъ отъ прочути на по-прочути; при сичко, че той се лѣкуваль по сичките разнообразни начини, неговото положение е ставало все по-злѣ.

„Но всичко има край. Единъ девъ, като се размислѣлъ върху количеството на лѣкарствата, които е погълналь, разумѣлъ че главната причина на неговата болестъ било това, и зема незабавно та изхвърля сички лѣкове, като се заклѣва да не зема вече нищо.

„Отъ тогава неговото лице се променява и става по весело; като си изпочива да не зема вече тѣзи медицински лѣкарства, въ които той ималь пжлно довѣрие, той се поправиль“.

Този иронически разказъ, какъвто и да бжде, обема обаче въ себе си, колко годѣ, една истина. Той още ми напомня една подобна случка съ единъ мой сжученикъ, когато бѣхъ ученикъ по медицината.

Нѣкой си на име Петридесъ, Бжлгаро-Гржкъ отъ Солонъ, дохожда въ Парижъ да се учи медицината, въ сжщата година, въ която азъ отидохъ въ Монпелье. Като младъ, още и като преселець отъ една ограничена страна въ една свободна, той, като ви-

дѣло-невидѣло, вмѣсто да се вдаде въ целта за която е дошелъ, вдалъ се въ това, което било нему по-приатно и по-занимателно, въ развлѣчение съ женския полъ, отъ което най-сетнѣ подпада и подъ една сифилитическа болестъ. Отъ година и повече като се е лѣкувалъ въ Паришъ, не можалъ подъ никакъвъ начинъ да се избави; сифилитическите признаци намѣсто да се намалятъ, тѣ, напротивъ, начнали да се умножаватъ. Тогава той подумва да си промени климата, и дохожда въ Монпелие, дѣто сжщо бѣше подъ надзора на най-добрите лѣкари. При сичко туй, раните му никакъ не се измениха; неговото положение си остана почти едно и сжщо, и то благодарение на доброто му тѣлосложение. На това продължение главната причина бѣха лѣкарствата, понеже тѣ не бѣха освенъ почти едни и сжщи въ Паришъ и Монпелие: меркуриални и йодородна потаса.

Джлго време ежедневно да се тѣпче съ лѣкарства, той вече бѣше обржгналъ; тжй, единъ день той ги зарѣза схвжршенно; нещепъ ли, отъ тогава той да се подобри и съ време да се поправи схвжршенно!

Въ това време ние не бѣхме въ положение да узнаеме точната причина, но сега вече опита ни показва, че това кето лѣкува една болестъ, въ продължение на джлго време, я произвежда сжщо и става причина, ако се не прекрати, да се продолжи болестта, ако и подъ другъ видъ.

Практическа магнетическа школа.

Французкото Магнетическо Общество не преди много време основа едно практическо магнетическо училище, въ което ще се преподаватъ мотодически всичките отрасли на магнетическото изкуство отъ доктори магнетизатори и професори специалисти.

Преподаването ще има два курса:

1). Курсъ първа година.

2). Курсъ втора година.

Всѣкой единъ отъ тѣхъ се подраздѣля на двѣ части:

1) практическо преподаване; 2) теоритическо преподаване.

Първата частъ състои отъ 10 лекции по описателната анатомия; 12 лекции по физиологията; 12 лекции по историята на магнетизма; 12 лекции по магнетическата физика; 12 лекции по теорията и методите; 12 по магнетическата терапия; и други 15 конференции по разни предмѣти които се отнасятъ къмъ магнетическото изкуство, но които влизатъ въ програмата, а именно: по Химия, Хигиена, Психология, Нравственностъ, Спиритизмъ, Окултизмъ и др. такива, въ свръзка съ магнетизма.

Втората частъ съдържа 15 опитни уроци и съ стотина по *Клиникаша*

Училищната година се захваща отъ 1 Октомвр. и се свършва до 30 Ноемвр. Специалните изпити за всѣкой курсъ ще се произвеждатъ предъ специални комисии въ продължение на месецъ Октомври. Слушателите отъ първата година, като докажатъ своята теоретическа подготовка и практическа способностъ, получаватъ диплома за *практически магнетизатори*. Слушателите отъ втората година защитаватъ дисертация по избрани теми, които се отнасятъ до магнетическите дѣатели (*agent*) и тѣхните приложения въ лѣкуването на нѣколко болести. Като докажатъ своята способностъ, получаватъ дипломи — *Професори на магнетизма*.

Практическите курсове, опитните лекции и конференциите ще ставатъ презъ понѣдѣлниците, средите и петъците, въ 9 часа вечерта. Лекциите по клиниката — въ четвъртъкъ и недѣля, въ 9 часа сутринта въ клиниката на Французкото Магнетическо Общество, улица *Сенъ Мерри* 23, въ Паришъ.

Курсовете се почнаха на 2 Октомври.

Ст. Загора, 19 Декември 1893 год.

Х. У. З.